

A NÉPESSÉG SZAPORODÁSI ÜTEMÉNEK LASSÚBBODÁSA A TŐKÉS ORSZÁGOKBAN*

„DEMOGRAFIAI ÉVKÖNYV. 1949—1950.“ AZ EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETÉNEK
KIADASA, NEW YORK. 1951.

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy „a világ összes értékes tőkéi közül a legértékesebb és legdöntőbb jelentőségű tőke — az ember, a káder“.¹ A kapitalizmusban a társadalomnak ezt a legértékesebb és legdöntőbb tőkét rendkívüli mértékben kizsákmányolják. A kapitalizmus rablógazdálkodást folytat a társadalom alapvető termelőerejével; a tőkés termelési mód tönkreteszi a nép életereit. A dolgozók helyzete különösen leromlott a kapitalizmus általános válságának időszakában. A monopóliumok igájának erősödése, a reakció és a militarizmus tobzódása valamennyi tőkés államban, a hosszantartó és pusztító világháborúk, gazdasági válságok, a tömeges krónikus munkanélküliség — mindezek a dolgozók soha nem látott elszegényedését és a népesség szaporodási ütemének erős lassúbbodását idézték elő a kapitalista világban.

A népesség szaporodási ütemének lassúbbodása a vezető kapitalista országokban a modern kapitalizmus rothadásának fokozódását mutatja. Már Engels 1865. március 29-i Lange-hoz írt levelében rámutatott: „... az emberiség gyorsabban szaporodhatna, mint ahogy azt a modern polgári társadalom el bírja viselni. A mi szemünkben ez még egy ok, hogy ezt a modern polgári társadalmat a fejlődés olyan korlátjának nyilvánítsuk, amelynek meg kell dölnie“.²

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének bírált évkönyve az egyes országok lakosságának állományára és mozgására vonatkozó polgári statisztikai adatokat tartalmazza. Természetes, hogy ezek az adatok teljes mértékben hamisak. A népességstatisztika valamennyi kérdését a társadalmi problémáktól elszakítva magyarázzák az évkönyvben. Az egyes országok lakosságnak osztályösszetételére vonatkozó adatok hiányzanak az évkönyvből. A lakosság állományára és mozgására vonatkozó adatokat olymódon csoportosították, hogy a dolgozó tömegek tőkés kizsákmányolásának pusztító következményeit lehetőleg elfedjék. Az évkönyv nem tartalmazza az első és második világháború emberveszteségeinek összesített adatait.

A lakosság halandóságára vonatkozó anyagot az osztályösszetételtől és a vagyoni helyzetnek a megbetegedésekre és a halálózásra való befolyásától függetlenül ismertetik. Nem talál az olvasó az évkönyvben az öngyilkosságokra, termelési balesetekre, a szakmai megbetegedések elterjedtsé-

* Voproszi ekonomiki, 1952, 1. sz., 123—127. o'd.

¹ Sztálin: A kapitalizmus kérdései, 11. kiadás, 491. o'd., oroszul és u. a., Szikra, Budapest, 1949, 583. o'd.

² K. Marx és F. Engels: Válogatott levelek, Goszpolitkiadat, 1948, 172. o'd., oroszul és u. a., Szikra, Budapest, 1950, 198. o'd.

gére, a lakosság orvosi ellátására vonatkozó adatokat sem. Az évkönyv még az olyan fontos társadalmi problémák mellett is elment, mint a lakosság írni-olvasni tudása, a kulturális intézmények száma és jellege a tőkés országokban. Igen felületesen mutatja ki a kereső népesség gazdasági ágak szerinti megoszlását.

Az ENSz évkönyvének szerkesztői megkísérlik, hogy a népesség szaporodási üteme lassúbbodásának a kapitalizmusra jellemző törvényszerűségeit elfedjék. Az évkönyv előszavában szerepel egy összesítő táblázat, amely a népesség számának és mozgásának világrészek és országcsoportok szerinti alakulását mutatja. Ebben a táblázatban csak 1920-tól kezdődően közölnek adatokat, amit abból a célból tesznek, hogy így a népesség szaporodási ütemének a kapitalizmus általános válsága korszakában bekövetkezett és a megelőző időszakokhoz viszonyított erős lassúbbodását eltussolják és az első világháborúnak a tőkés országok népessége szaporodási ütemének lassúbbodására gyakorolt befolyását elfedjék.

A táblázatban az országok csoportosítása a regionális elv szerint történik és a lakosság dinamikáját a főbb kapitalista országok szerint nem mutatják ki külön. Nyilvánvaló, hogy a kapitalizmus törvényszerűségeit a főbb kapitalista országok példáján kell vizsgálni, ahol ezek a törvényszerűségek a legélesebb formában mutatkoznak meg.

Ahhoz, hogy helyes képet kapjunk a kapitalista ellentmondások kiéleződésének a népesség dinamikájára gyakorolt befolyásáról, össze kell hasonlítanunk a népesség létszámának és növekedési ütemének alakulását a főbb kapitalista országokban a kapitalizmus általános válságának időszakában a monopóliumok kialakulása előtti kapitalizmus és az imperiaizmus első világháború előtti időszakával. Közöljük a megfelelő adatokat:³

A népesség létszáma és szaporodásának üteme a főbb kapitalista országokban 1880—1949 években

Országok	A népesség létszáma ezerben				A növekedés átlagos üteme az egyes időszakokban (%-ban)		
	1800 ⁴	1871	1913 ⁵	1949	1860-1871	1871-1913	1913-1949
	é v b e n				é v e k b e n		
USA	5 308	40 938	97 227	149 215	2,9	2,1	1,2
Nagybritannia ...	10 501	26 072	41 510	48 992	1,3	1,1	0,5
Németország	24 800	42 059	66 978	66 007 ⁶	0,9	1,2	—
Franciaország ...	25 100	36 103 ⁷	39 790	41 550	0,4	0,2	—
Olaszország	12 800	26 801	35 598	45 996	0,8	0,7	0,6

³ A népesség létszámára vonatkozó adatokat az alábbi forrásokból merítettük: 1871. év — „Commerce Yearbook 1929”, Vol. II., 266., 290., 374., 641. o.d., 1913 év — „Annuaire Statistique Internationale, 1928”, 12—17. o.d., 1949. év — „Demographic Yearbook, 1949—1950”, Olaszországra 1871. év — „Annuario Statistico Italiano, 1939, XVII.” 9. o.d.; USA-ra 1871. és 1913. év — „Historical Statistics of the United States, 1789—1945”, 26. o.d.

⁴ Angliában 1801-ben, Németországban 1816-ban, Franciaországban és Olaszországban 1780-ban.

⁵ Az 1913. évi, háborúelőtti határokat véve alapul. A háborútáni határok között a lakosság létszáma 1913-ban Németországban (befeértve a Saar-vidéket) 60 233 000, Franciaországban 41 718 000 és Olaszországban 37 006 000 fő volt.

⁶ Az 1946. X. 294 állapot szerint. Egész Németország lakossága, beleértve a Német Demokratikus Köztársaságot, egész Berlint, Nyugat-Németországot és a Saar-vidéket.

⁷ 1872-ben.

Amint a táblázatból látható, a kapitalizmus általános válságának időszakában a népesség létszáma Franciaországban nagyjában változatlan. Németországban az első és a második világháború közötti időszakban a népesség létszáma valamivel növekedett, de az első világháborúban elszennvedett óriási veszteségek következtében Németország lakossága (a jelenlegi határokat véve alapul) ma nem sokkal több, mint 1913-ban volt. Az 1946. X. 29-i népszámlálás adatai szerint Németország (a Német Demokratikus Köztársaság, Berlin és Nyugat-Németország lakossága együtt) 65 151 000 ember volt az 1939. évi 58 846 000-rel szemben (a második világháború utáni határok között). Ha figyelembe vesszük azonban, hogy a második világháború után erre a területre sok németet telepítettek át a régi szláv területekről és Magyarországról, akkor feltehetjük, hogy az 1939 és 1946. évek közötti időben a lakosság létszáma Németországban nem emelkedett, hanem ellenkezőleg, körülbelül 3 millió fővel csökkent.

Jelentősen csökkent a népesség szaporodási üteme a világkapitalizmus fellegvárában, az USA-ban is. A XIX. században és a XX. század első évtizedében Európa és Ázsia országaiból sok „felesleges“ munkás vándorolt ki az Egyesült Államokba. Az olcsó munkaerőbehozatal az amerikai tőkésnek számára a munkabérre gyakorolt nyomásnak és a könyörtelen kapitalista munkafegyelem létrehozásának hatalmas eszköze volt.

A kapitalizmus általános válságának korszakában a kapitalista reprodukció ütemének rendkívüli lelassulása, a tömeges és krónikus munkanélküliség megjelenése és növekedése megnehezítették és korlátozták a munkásoknak az USA-ba való bevándorlását. Az USA kormánya korlátozni kezdte a bevándorlást. Ennek következtében a két háború közötti időben az USA-ba való bevándorlás a XX. század elejéhez viszonyítva erősen csökkent (1900 és 1909 között 8 202 000, 1930 és 1939 között 699 400 ember vándorolt be az Egyesült Államokba).⁸

A második világháború után az USA-ba való bevándorlás továbbra is csekély mértékű és főként a Nyugat-Európába áttelepített személyek számára felállított táborok reakciós elemeiből rekrutálódik (1946—1948-ban az USA-ba, főként Nyugat-Európából, 488 900 ember vándorolt ki).⁹

A népesség szaporodási ütemének lassúbbodása az USA-ban a kapitalizmus általános válságának korszakában azonban nemcsak a bevándorlás csökkenésének következménye, hanem a természetes szaporodás csökkenésével is összefüggésben van. Az USA-ban, mint a többi tőkés országban is, az első világháború után lényegesen csökkent a születési arányszám. Ezer 15 és 45 év közötti nőre az USA-ban. 1900-ban 474, 1920-ban 422, 1930-ban 351 és 1940-ben 292 öt éven aluli gyermek jutott (244. old.).

A polgári közgazdászok nem csekély erőfeszítéssel igyekeztek bizonyítani, hogy a munkanélküliségnek és a tömegek nyomorának a népesség állítólagos magas szaporodási üteme az oka. Ezeket az embergyűlölő „elméleteket“ jelenleg különösen széles körben propagálják az amerikai-angol imperialisták és jobboldali szocialista kiszolgálók. A neomalthuzianista zagyvaságokat a nyugateurópai országok és az USA „túlnépesedéséről“ a jelenkori reakciók a kapitalizmus fekélyeinek elleplezésére és a dolgozó tömegeknek forradalmi osztályfeladataiktól való elvonására, az

⁸ „Economic Almanac, 1949“, 12. old.

⁹ „Demographic Yearbook, 1949—1950“, United Nations, New-York, 1951. 480. old. — A továbbiakban ennek az évkönyvnek oldalaszámait a szövegben adjuk meg.

agresszió, a gyarmati kizsákmányolás és az amerikai imperializmus által a világhatalomért folytatott harc „igazolására“ használják fel.

A marxizmus-leninizmus klasszikusai munkáikban leleplezték a malthuzianizmus népellenes és embergyűlölő jelejét. A népesség szaporodási ütemének a jelenkori tőkés országokban bekövetkezett renkívüli lassúbbodására vonatkozóan fent idézett adatok ismételtén bizonyítják a malthuzianizmus marxista kritikájának helyességét. A tömegek nyomorának és a munkanélküliségnek növekedése a népesség szaporodásának erős csökkenése mellett világos illusztrációja annak a marxista tételnek, hogy a tömegek nyomorának és szenvedésének nem „a természet szűkmarkúsága“ az oka, hanem a tőkés termelési mód, a tömegek tőkés kizsákmányolása és a termelés anarchiája.

*

A népesség szaporodási ütemének lassúbbodására igen erős befolyást gyakorolnak a világháborúk. A militarizmus féktelen tozódása és a háborúk, amelyek a milliárdosok és milliomosok meggazdagodásának forrásai, a néptömegeknek végtelen szenvedést és nyomorúságot hoznak. A háborúban nemcsak, hogy a lakosság legegészségesebb része pusztul, hanem csökken a lakosság természetes szaporodása is. A háborúk, amelyek a dolgozó tömegek kizsákmányolásának fokozódását, nyomorának, az éhínségnek és a járványoknak növekedését okozzák, a születési arányszám csökkenését és a halandóság emelkedését idézik elő a polgári lakosság között, a hadműveletek által okozott veszteségeken felül. Így az első világháború idején a születési arányszám (az ezer lakosra eső születések évi száma) Németországban az 1912. évi 28,3-ról 1915—1919-ben (átlagosan) 16,7-re csökkent, Franciaországban megfelelően 19-ről 11,3-ra, Olaszországban 32,4-ről 22,7-re és Angliában (beleértve Wales-t is) megfelelően 24-ről 19,4-re esett vissza.¹⁰

A polgári statisztika becslése szerint az első világháborúban a polgári lakosság vesztesége a háborúelőtti időszakhoz viszonyítva a lakosság természetes szaporodásának csökkenése következtében körülbelül 15,819.000 ember, ebből a születési arányszám csökkenésére esik 12,596.000, a polgári lakosság halandóságának növekedésére pedig 3 223 000 fő.¹¹

A népesség természetes szaporodásának csökkenése és a háborús veszteségek hatalmas mértékben befolyásolták a népesség általános szaporodásának csökkenését. Az európai tőkés országok népessége az 1900-tól 1910-ig terjedő tíz év alatt 29 millióval, az 1910-től 1920-ig terjedő tíz év alatt pedig összesen csak 6 millióval növekedett.

A második világháború alatt az európai tőkés országok embervesztése (Németország kivételével) aránylag nem volt nagy. A hitleri fejdázatok által a megszállt országokban elkövetett rablások és terrorcselekmények, a lakosságnak a haláltáborokban történt tömeges kiirtása, valamint a dolgozók elnyomorodásának hatalmas arányú fokozódása következtében azonban jelentősen növekedett a halálozás és csökkent a születések száma. A bírált évkönyv adatai szerint a halálozási arányszám (az ezer lakosra eső halálozások évi száma) Franciaországban az 1938. évi 15,8-ról 1940-ben 19,1-re és 1944-ben 19,4-re emelkedett. Franciaországban a halá-

¹⁰ „Economic Almanac. 1944—45“, 4. old.

¹¹ „Economic Almanac. 1944—45“, 7. old.

lozási arányszám a háború egész tartama alatt meghaladta a születések arányszámát; Franciaországban a lakosság létszáma az 1930. évi 41 300 000-ről 1946-ban 39 830 000-re csökkent. Olaszországban a születési arányszám az 1940. évi 23,5-ről, 1944-ben 19,4-re csökkent; a halálozási arányszám pedig megfelelően 13,6-ról 15,9-re emelkedett. Belgiumban a születési arányszám az 1939. évi 15,5-ről 1942-ben 13,2-re csökkent, a halálozási arányszám pedig az 1939. évi 13,9-ről 1944-ben 16,0-ra emelkedett.

Különösen nagy mértékben emelkedett a halálozási és csökkent a születési arányszám Németországban. Berlinben a születési arányszám az 1940. évi 16,8-ről 1944-ben 8,6-ra csökkent. 1945-ben a halálozási arányszám Berlinben 55,5 volt szemben az 1940. évi 15,0%-kal. Nyugat-Németországban, amelyet az amerikai imperialisták háborús stratégiai felvonulási területté változtattak a Szovjetunió és a népi demokratikus országok elleni háború előkészítése céljából, a magas halálozási és alacsony születési arányszám a második világháború után is megmaradt. 1949-ben a születési arányszám Németországban 17%-kal volt alacsonyabb, mint 1940-ben.

A háborúban a lakosság fizikailag legegészségesebb része pusztult el. Franciaországban a 25 és 35 év közötti férfiak és nők száma az 1936. évi 6 675 000-ről 1946-ban 4 866 000-re, azaz 27%-kal csökkent; az összlakosságban elfoglalt aránylagos súlyuk pedig megfelelően 16,2%-ról 12,3%-ra csökkent. Németországban a 20 és 39 év közötti férfiaknak a lakosság összlétszámához viszonyított aránylagos súlya az 1939. évi 16,1-ről 1946-ban 9,7%-ra csökkent (145—146. old.). A világháborúk növelik a férfi- és női lakosság létszáma közötti aránytalanságot. A kapitalista Európában az előző háborúk és a kivándorlás befolyása következtében a női lakosság létszáma a második világháború előtt is meghaladta a férfilakosság létszámát. A háború még inkább növelte ezt a különbséget. Nyugat-Németországban 1946-ban 19 873 800 férfi és 24 123 000 nő volt. Franciaországban 1946-ban 18 869 000 férfi és 20 960 800 nő volt. Különösen fokozódott az aránytalanság a 20 és 30 év közötti férfiak és nők létszáma között. Nyugat-Németországban 1946-ban ezer 20 és 30 év közötti férfira 1 670 nő esett. Japánban 1948 VIII. hó 1-én a 20 és 30 év közötti férfiak száma 6 186 200, az ugyanebbe a korcsoportba tartozó nők száma pedig 7 004 600 volt (128—159. old.).

Végül a születések arányszámának erős csökkenésével összefüggésben csökkent a gyermekek abszolút száma és a lakosság összlétszámához viszonyított aránylagos súlya is. Franciaországban az 1 és 9 év közötti gyermekek létszáma az 1936. évi 6 036 000-ről 1946-ban 4 971 000-re csökkent; a lakosság összlétszámához viszonyított aránylagos súlyuk pedig megfelelően 14,7 százalékról 12,5 százalékra csökkent (143—144. old.).

A tőkés országok lakosságának összetételében a második világháború által előidézett változások — a fiatal korosztályok aránylagos súlyának csökkenése és az idősebb korosztályok aránylagos súlyának emelkedése, a férfiak és nők létszáma közötti különbség növekedése — igen fontos tényező az említett országok lakossága szaporodási ütemének további lassúbbodása szempontjából.

*

A modern kapitalizmus rothadását és parazita jellegét szemléltetően bizonyítja a nemtermelő munkában foglalkoztatott lakosság aránylagos súlyának erős növekedése. A kapitalizmusban a lakosság jelentős része min-

denkor a tőkés osztályok személyi szükségleteinek kiszolgálásával kapcsolatos nemtermelő munkával foglalkozik. A kapitalizmus általános válságának időszakában a kapitalista reprodukció ellentmondásai rendkívül kiéleződnek, fokozódik a kapitalizmus rothadása és parazita jellege, amely az anyagi termelés területén a közszükségleti cikkek előállításával foglalkoztatott népesség növekedésének lassúbbodásában jut kifejezésre; a foglalkoztatott lakosság létszáma mindenekelőtt a forgalom, a tőkés személyi szükségleteinek kiszolgálása (szolga-személyzet), a fegyveres erők és a hadiipar területén növekszik.

Az ENSz népesedési bizottsága minden erejével arra törekedett, hogy a kapitalizmusnak ezeket a mindjobban elmérgesedő fekélyeit elleplezze. A kereső népesség gazdasági ágak szerinti megosztására vonatkozó adatokat a bírált évkönyv csak egy bizonyos évre vonatkozóan adja meg, ami kizárja annak lehetőségét, hogy e kérdést dinamikában vizsgáljuk; ezenkívül az évkönyv szerkesztői arra törekedtek, hogy az adatokat olyan csoportosításban mutassák be, amely elleplezi a militarizálásnak a nemtermelő lakosság növekedésére gyakorolt befolyását. A főbb imperialista államokra vonatkozóan csak a háborúelőtti évek adatait adták meg, ami meggátolja, hogy a kapitalizmus rothadásának és parazita jellegének a második világháború után bekövetkezett növekedését feltárjuk.

Az évkönyvben szereplő hiányos adatok is bizonyítják azonban, hogy milyen mélyre hatolt a tőkés gazdaság élősdiségének fokozódási folyamata. Az USA-ban 1940-ben a kereső (foglalkoztatott és munkanélküli) népesség létszáma 52 789 000 fő volt; ezek közül csupán 29 995 000 ember, azaz 56,7% volt az anyagi termelés területén foglalkoztatva (1910-ben 69,7%, 1920-ban 66%, 1930-ban 60%).¹² Az USA-ban a nemtermelő munkában foglalkoztatottak száma 1940-ben 22 735 000 fő volt, ebből a kereskedelem és pénzforgalom területére 8 504 000 ember, azaz az összes keresőknek 16,1%-a esett (256. old.). Angliában (az évkönyvben csak az 1931. évi adatok szerepelnek), a 21 075 000 főt kitevő kereső népességből a termelés területén összesen 12 419 000 főt foglalkoztattak, azaz 58,6%-ot; a kereső népesség 41,4%-a nemtermelő munkával foglalkozott. A kereskedelemben és a pénzforgalomban 3 335 000 embert foglalkoztattak (a keresők 15,3%-a), a tőkésosztály személyi szolgálatában pedig 2 646 000 embert, azaz a kereső népesség 12,5%-át (272. old.).

A második világháború után az értékcsökkenés problémáinak a tőkés országokban bekövetkezett kiéleződésével, a militarizmus tobzódásával és a tőkésosztály parazita fogyasztásának növekedésével kapcsolatban a nemtermelő munkában foglalkoztatott lakosság létszáma nemcsak abszolút, hanem relatív értelemben is megnövekedett. Így az USA-ban az anyagi termelés területén foglalkoztatott munkások és tisztviselők száma (a mezőgazdaság nélkül) az 1943. évi 23 484 000-ről 1949-ben 21 211 000-re csökkent (vagyis 9,7%-kal), ebből a feldolgozóiparban foglalkoztatott termelő munkások száma 15 014 000-ről 11 552 000-re csökkent (vagyis 23%-kal). Ugyanezen idő alatt a kereskedelem és pénzforgalom területén foglalkoztatott munkások és tisztviselők száma 8 590 000-ről 11 201 000-re emelkedett, a „szolgáltatások” területén 3 919 000-ről 4 782 000 főre emelkedett. A militarizmus hatalmas növekedésével és az állami-monopolisztikus ten-

¹² Anderson and Davidson: Occupational Trends in the United States, 1940, 16—17. old.

denciák fokozódásával kapcsolatban hihetetlenül felduzzadt az államapparátus hivatalnokainak állománya: az USA-ban ezek száma az 1929. évi 3 087 000-ról és az 1940. évi 3 797 000-ról 1950-ben 5 910 000-re, 1951 júliusában pedig 6 472 000 főre növekedett.¹³ Óriási mértékben megnövekedett az USA fegyveres erőinek létszáma: az 1951/52-es költségvetési évben ez közel 16-szorosa az 1939. évi, háború előtti színvonalnak. Az USA-ban 1949-ben az összes munkások és tisztviselők (a mezőgazdaság nélkül) 50,7%-a a nemtermelő munkában volt foglalkoztatva.

A gyarmati és függő országok lakosságának gazdasági ágak szerinti megoszlása visszatükrözi ezen országok gazdasági rendszerének elmaradt jellegét és az imperialista anyaországoktól való függését: ezen országok kereső népességének túlnyomó része a mezőgazdaságban vagy a kitermelő iparban dolgozik és csupán kis része a feldolgozó iparban. Így például Indiában 1931-ben a kereső népességnek csupán 10,3%-a, a Fülöp-szigeteken (1939-ben) 9,8%-a, Mexikóban (1940-ben) 9,1%-a, Egyiptomban (1937-ben) 7,8%-a dolgozott a feldolgozó iparban (254—274. old.).

A gyarmati országoknak az imperialista hatalmak által történő ember-telen kizsákmányolásáról tanúskodik ezen országok lakosságának magas halálalozási arányszáma. 1947-ben a halálalozási arányszám az európai tőkés országokban átlagosan 12 volt, Afrikában és Délkelet-Ázsiában azonban 25—30, a közelkeleti országokban 30—35 volt (14. old.). Indiában főként éhség és járványok következtében évente 6—7 millió ember hal meg.

*

A jelenkori kapitalizmus parazita jellege és rothadása fokozódásának egyik legvilágosabb bizonyítéka a munkanélküliség növekedése. Nem véletlen, hogy a polgári statisztika különös gonddal hamisítja meg éppen ezeket az adatokat. Az USA-ban nincs külön munkanélküliségi statisztika és az erre vonatkozó adatokat, mint a kereső és a teljesen foglalkoztatott lakosság létszáma közötti különbséget számítják ki. Emellett az amerikai hivatalos statisztika az egyik oldalról növeli a foglalkoztatottak számát, más oldalról pedig kisebbnek tünteti fel a munkaképes lakosság számát, kizárva ez utóbbiból a munkaképes korban levő emberek igen nagy számát. Az amerikai statisztika a kereső népességnek a lakosság összlétszámához viszonyított arányát még alacsonyabbnak veszi, mint a többi tőkés országok statisztikája. Az évkönyv adatai szerint a keresőknek a lakosság összlétszámához viszonyított aránylagos súlya az USA-ban 1940-ben 40,1%, Németországban (1939-ben) 49,8%, Franciaországban (1946-ban) 51,5%, Angliában (1931-ben) 47%.

Az ENSz népesedési bizottsága a munkanélküliségre vonatkozó adatok meghamisításában még tovább ment, mint az USA hivatalos polgári statisztikája. Ha hinnénk az évkönyv adatainak, akkor azok szerint az USA-ban 1949 júniusában összesen csak 3 778 000 munkanélküli volt! Az elektromos ipari munkások szakszervezetének haladó közgazdászai a teljes munkanélküliek számát az USA-ban 1949-ben 6 millióra becsülték. Még az amerikai polgári közgazdászok és statisztikusok is kénytelenek közvetve elismerni, hogy a „rejtett“ munkanélküliség nagyobb arányokat öltött a háború utáni Amerikában. Így például a tőzsdei körök sajtószerve-

¹³ „Handbook of Labor Statistics. 1941“, 183. old.: „Federal Reserve Bulletin“, 1951. szeptember, 180. old.

a „Business Week“, amikor a háborús gazdálkodás számára szükséges munkaerőtartalékokat számította, arra az eredményre jutott, hogy szükség esetén az USA ipara könnyen bevonhat a termelésbe még 9 millió munkást. Felsorolva a forrásokat, ahonnan a munkások az iparba áramlanak, a folyóirat rámutat arra, hogy az 1950-ben hivatalosan nyilvántartott 1 800 000 munkanélkülön kívül még 3 millió munkanélküli férfi és nő van, akik munkát keresnek. Ezenkívül a mezőgazdaságban, a kereskedelemben és a „szolgáltatások“ területén nem kevesebb, mint 4 millió ember van, akik ezen ágak számára feleslegesek és az iparban jelentkező munka esetén oda könnyen bevonhatók. A polgári sajtónak ezek a kényszerű vallomásai mutatják, hogy a haladó közgazdászoknak az USA-ban fennálló munkanélküliségre vonatkozó számításai nem eltűztek.¹⁴

Az évkönyvből teljesen hiányzanak a részleges munkanélküliségre vonatkozó adatok, ami a második világháború után különösen nagy méreteket öltött. Még a hivatalos statisztikai adatok szerint is az USA-ban 1949-ben 9 690 000 olyan ember volt, aki heti 15—34 órát, és 2 107 000 olyan, aki heti 1—14 órát dolgozott. Ily módon tehát a teljes és részleges munkanélküliek összes száma 1949-ben az USA-ban 18 millió volt. Ezenkívül ugyanebben az évben az USA-ban 2 530 000 olyan ember volt, akinek ugyan volt munkája, de különböző okoknál fogva nem dolgozott.¹⁵ Mindez azt bizonyítja, hogy milyen durván meg van hamisítva a bírált évkönyvnek a munkanélküliségre vonatkozó anyaga.

*

A kapitalizmus élősdisége és rothadása különös élességgel tűnik ki a két rendszer — a kapitalizmus és a szocializmus — összehasonlításánál. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom a szovjet dolgozók jóléte szakadatlan emelkedésének, politikai és kulturális fejlődésének korszakát nyitotta meg. A szocialista társadalmi rendszer semmiféle korlátot nem állít a népesség gyors szaporodása elé. A szovjet állam olyan intézkedéseket hoz, amelyek minden módon ösztönzőleg hatnak a lakosság szaporodására. Mint ahogy L. P. Berija az Októberi Forradalom 34. évfordulóján rámutatott, a Szovjetunióban a halálozási arányszám a háborúelőtti 1940. évhez viszonyítva felére csökkent és a lakosság évi tisztá szaporulata több mint 3 millió fő. Az egész kapitalista Európában 1930-tól 1939-ig a lakosság tisztá szaporulata évente átlagosan 1 660 000 fő volt. Ily módon tehát a lakosság a Szovjetunióban évente és abszolút számokban majdnem kétszer olyan gyorsan növekszik, mint az összes európai tőkés országban együttvéve.

A népesség növekedési ütemének erős lassúbbodása a főbb tőkés országokban és a munkaerőtartalékokkal való rablógazdálkodás — világos bizonyítéka annak, hogy a kapitalizmus pillérei keresztül-kasul korhadtak, hogy csak a szocializmus biztosíthatja az emberi társadalom minden téren való fejlődését és felvirágzását.

¹⁴ „Business Week“, 1950. IX. 9.

¹⁵ „Statistical Abstract of the United States“, 1950. 176. old.